

Kohtuasi C-802/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

28. detsember 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Audiencia Nacional (üleriigiline kohus, Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

4. detsember 2023

Kriminaalmenetlus järgmise isiku suhtes:

MSIG

Põhikohtuasja ese

Hispaania terroristliku organisatsiooni juht – Ebaseaduslik tegevus Prantsusmaal – Terroristliku kampaaniate kavandamine ja nende Hispaanias elluviimiseks vahendite pakkumine – Terrorirünnakute tegelik läbiviimine Hispaanias organisatsiooni teiste liikmete poolt – Juhi kinnipidamine Prantsusmaal – Nimetatud tegevuste eest Prantsusmaal süüdistuse esitamine ja vabadusekaotus – Väljaandmine Hispaaniale – Nimetatud rünnakute eest Hispaanias süüdistuse esitamine – Õigeksmõistev otsus *ne bis in idem*'i klausliga nimetatud tegevuste ja mõne nimetatud rünnaku kohta – Otsuse tühistamine Tribunal Supremos (Hispaania kõrgeim kohus)

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotluse tõlgendamise küsimuses – ELTL artikkel 267 – Rahvusvaheline *ne bis in idem* – Mõiste „samad teod“ ja seotud teod – Mitme liikmesriigi kriminaalkaristuste liitmine – Riikliku õiguse kooskõla Euroopa Liidu põhiõiguste harta ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooniga – Karistuste proportsionaalsus

Eelotsuse küsimused

Euroopa Liidu Kohtule esitatakse EELOTSUSE KÜSIMUS vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 19 lõike 3 punktile b, Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELTL“) artiklile 267 ja kohtusüsteemi käsitleva konstitutsioonilise seaduse (Ley Orgánica del Poder Judicial) artiklile 4a, sest käesolev kohus (AUDIENCIA NACIONAL (ÜLERIIGILINE KOHUS, HISPAANIA) KRIMINAALKOLLEEGIUMI TEINE KODA) leiab, et on vaja, et Euroopa Liidu Kohus tõlgendaks Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 50 ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 ulatust seoses sellega, kas MSIGiga seotud tegude ja kuritegude puhul, mille üle mõistetakse kohut Hispaanias ja mille üle mõisteti kohut Prantsusmaal, tekib nn *ne bis in idem*'i olukord; muul juhul samuti Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 49 lõike 3 ulatust seoses täielikult väljakujunenud ühenduse põhimõtetega, mida käsitletakse muu hulgas nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsuses 2008/675/JAI, mis käsitleb teistes Euroopa Liidu liikmesriikides läbiviidud menetlustes tehtud kohtuotsuste ja nende mõju vastastikust tunnustamist, ning seoses sellega, et Hispaania õiguses puuduvad võimalikud parandusmeetmed, et vältida kuritegude eest karistamisel karistuse ebaproportsionaalsust, kui on olemas samal ajal tehtud välismaine kohtuotsus, mis on faktiliselt või juriidiliselt ühtne Hispaania kohtu tehtud (seotud) otsustega, eriti kuna neid ei saa Hispaanias kuidagi arvesse võtta, tulenevalt selle võimaluse sõnaselgest välistamisest 12. novembri 2014. aasta konstitutsioonilise seaduse 7/2014 karistusregistriandmete vahetamise ja süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmise kohta Euroopa Liidu liikmesriikides (ley orgánica 7/2014, sobre intercambio de información de antecedentes penales y consideración de resoluciones judiciales penales en la Unión Europea) artikli 14 lõike 2 punktides b ja c ning ainsas lisasättes, millega võetakse üle nimetatud nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsus 2008/675/JAI; Euroopa Liidu Kohtul palutakse samuti tõlgendada nende õigusnormide kooskõla Euroopa Liidu õigusega. Nimetatud õigusnorm takistab täielikult mõne muu liikmesriigi kohtu varasema otsuse arvessevõtmist, sealhulgas samade asjaolude puhul, mistõttu ei ole viimasel juhul lisaks kohaldatavad Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 50 ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 sätted.

Sellest lähtuvalt esitatakse järgmised küsimused:

1. Kas käesolevas asjas ning Hispaanias menetletavas kriminaalasjas ja varem Prantsusmaal MSIGi kohta tehtud süüdimõistvates otsustes kirjeldatud faktiliste asjaolude ja neis arvesse võetud õiguslike põhjuste põhjal tekib seoses Hispaanias MSIGi vastu esitatud süüdistusega Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 50 ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 osutatud *ne bis in idem*'i olukord, sest tegemist on „samade tegudega“, arvestades sellele mõistele Euroopa kohtupraktikas antud ulatust?
2. Kas see, et Hispaania õiguses puudub õigusnorm, mis võimaldaks tunnustada teiste liikmesriikide kohtute varasemate jõustunud otsuste mõju, et hinnata menetletavas asjas tegude samasuse tõttu *ne bis in idem*'i olukorra

esinemist, on sellegipoolest kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 50 ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikliga 54 ning 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JAI Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta artikli 1 lõikega 3, artikli 3 lõikega 2, artikli 4 lõikega 3 ja artikli 4 lõikega 5?

3. Kas käesolevas asjas või üldiselt on see, et Hispaania õiguses puudub õigusnorm, tava või lõppkokkuvõttes mehhanism või õigusmenetlus, mis võimaldaks tunnustada teiste liikmesriikide kohtute varasemate jõustunud otsuste mõju, et määrata kindlaks karistus, karistusi liita, neid kohandada või piirata maksimaalset karistuste täitmise aega kas kohtumenetluse ja otsuse tegemise etapis või selle hilisemal täitmisele pööramisel, eesmärgiga tagada täiendavalt kriminaalkaristuse proportsionaalsus juhul, kui tegude samasuse tõttu *ne bis in idem*'i olukorra esinemist ei tuvastata, samuti juhul, kui uuritavas asjas on mõne muu liikmesriigi kohtus tehtud süüdimõistev otsus, milles määratud karm karistus on juba kantud tegude puhul, mis kattuvad (on ajaliselt üheaegsed, omavahel tihedalt seotud või kuritegelikus või muus sarnases mõttes sarnased) tegudega, mille üle Hispaanias kohut mõistetakse, on vastuolus Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 45 ja artikli 49 lõikega 3 või nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsuse 2008/675/JAI, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes, põhjendustega 7, 8, 9, 13 ja 14 ning artikli 3 lõigetega 1, 2, 3, 4 ja 5 ning 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JAI Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta põhjendusega 12 ja artikli 1 lõikega 3?

4. Kas arvestades käesoleva asja asjaolusid ja üldisi asjaolusid, on teistes Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud varasemate jõustunud kohtuotsuste mõju absoluutne välistamine, mis on sätestatud sõnaselgelt 12. novembri 2014. aasta konstitutsioonilise seaduse 7/2014 Euroopa Liidus karistusregistri andmete vahetamise ja kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste arvessevõtmise kohta, millega võetakse üle ELi õigusakt, artikli 14 lõike 2 punktis b Hispaanias tehtud süüdimõistvate otsuste kohta, artikli 14 lõike 2 punktis c karistuse täitmisele pööramist käsitlevate kohtumääruste kohta ja selle ainsas lisasättes (mõlemal juhul enne 15. augusti 2010), on kooskõlas

1) Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 50 ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikliga 54, milles mõlemas käsitletakse rahvusvahelist *ne bis in idem*'i olukorda;

2) ning nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsuse 2008/675/JAI, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes, põhjendustega 7, 8, 9, 13 ja 14 ning artikli 3 lõigetega 1, 2, 3, 4 ja 5, samuti Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 45 ja artikli 49 lõikega 3 ning ELis kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttega?

Viidatud rahvusvahelise õiguse sätted ja rahvusvaheline kohtupraktika

Euroopa Inimõiguste Kohtu 9. juuli 2013. aasta otsus *Vinter jt vs. Ühendkuningriik*, CE:ECHR:2013:0709JUD006606909

Euroopa Inimõiguste Kohtu 20. mai 2014. aasta otsus *Magyar vs. Ungari*, CE:ECHR:2014:0520JUD007359310

Euroopa Inimõiguste Kohtu 28. oktoobri 2021. aasta otsus *Bancsók ja Magyar vs. Ungari*, CE:ECHR:2021:1028JUD005237415

Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon, mis kirjutati alla Roomas 4. novembril 1950

Viidatud liidu kohtupraktika ja õigusnormid

Euroopa Kohtu 9. märtsi 2006. aasta otsus *Van Esbroeck*, C-436/04, EU:C:2006:165

Euroopa Kohtu 28. septembri 2006. aasta otsus *Van Straaten*, C-150/05, EU:C:2006:614

Euroopa Kohtu 18. juuli 2007. aasta otsus *Kretzinger*, C-288/05, EU:C:2007:441

Euroopa Liidu leping, eelkõige artikli 19 lõike 3 punkt b

Euroopa Liidu toimimise leping (ELTL), eelkõige artikkel 267

Euroopa Liidu põhiõiguste harta, eelkõige artikkel 45, artikli 49 lõige 3 ja artikkel 50

Schengeni lepingu rakendamise konventsioon, eelkõige artikkel 54

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JAI Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (ELT 2002, L 190, lk 1); eelkõige põhjendus 12 ning artikli 1 lõige 3, artikli 3 alapunkt 2 ja artikli 4 alapunktid 3 ja 5

Nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsus 2008/675/JAI, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes (ELT 2008, L 220, lk 32); eelkõige põhjendused 7, 8, 9, 13 ja 14 ning artikli 3 lõiked 1, 2, 4 ja 5

Viidatud Hispaania õiguse sätted ja kohtupraktika

Tribunal Supremo (kõrgeim kohus, II kolleegium) 26. jaanuari 2016. aasta otsus nr 18/2016

Tribunal Supremo (kõrgeim kohus, II kolleegium) 30. märtsi 2023. aasta otsus nr 238/2023

Audiencia Nacionali (üleriigiline kohus, kriminaalkolleegium) 28. detsembri 1998. aasta otsus nr 53/1998

Audiencia Nacionali (üleriigiline kohus, kriminaalkolleegium) 11. detsembri 2014. aasta otsus nr 32/2014

Audiencia Nacionali (üleriigiline kohus, kriminaalkolleegium) 21. jaanuari 2021. aasta otsus nr 1/2021

14. septembri 1882. aasta kuninga dekreet, millega kiidetakse heaks kriminaalmenetluse seadustik (Real Decreto por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal); eelkõige artiklid 17 ja 988

1. juuli 1985. aasta konstitutsiooniline seadus 6/1985 kohtusüsteemi kohta (Ley Orgánica LOJP; *BOE* nr 157, 2.7.1985, lk 20632)

23. novembri 1995. aasta konstitutsiooniline seadus 10/1995 karistusseadustiku kohta (Ley Orgánica del Código Penal; *BOE* nr 281, 24.11.1995, lk 33987); eelkõige artiklid 28, 73, 74, 76, 77, 78, 571 ja 572

30. juuni 2003. aasta konstitutsiooniline seadus 7/2003 reformimeetmete kohta karistuste täieliku ja tõhusa täitmise tagamiseks (Ley Orgánica de medidas de reforma para el cumplimiento íntegro y efectivo de las penas; *BOE* nr 156, 1.7.2003, lk 25274)

12. novembri 2014. aasta konstitutsiooniline seadus 7/2014 Euroopa Liidus karistusregistri andmete vahetamise ja kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste arvesse võtmise kohta (Ley Orgánica sobre intercambio de información de antecedentes penales y consideración de resoluciones judiciales penales en la Unión Europea (*BOE* nr 275, 13.11.2014, lk 93204)

Viidatud Prantsusmaa õigusnormid

Praantsuse karistusseadustik (Code pénal), eelkõige artikkel 421-1

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 MSIGile omistatakse üldiselt, et ta oli Prantsusmaal viibitud ajal alates teadmata ajast kuni tema Prantsusmaal kinnipidamiseni oktoobris 2004, ETA terroristliku organisatsiooni juht. Ta vastutas terroristliku organisatsiooni juhtkonna koostatud juhtnõrde edastamise eest ning Prantsusmaal ja Hispaanias tegutsevate terroriüksuste tegevussuundade täpsustamise eest, saates neile Prantsusmaalt terroristlike kampaaniate elluviimiseks nii teavet kui ka materiaalseid vahendeid, tehes seda tavaliselt kolmandate isikute kaudu. Üldiselt otsustasid terroriüksuste

- liikmed üldiste suuniste põhjal ise, milline konkreetne terroriakt ellu viia; nad planeerisid akti ja andsid selle tulemustest terroristliku ühenduse juhtidele aru.
- 2 Käesolev eelotsuse taotlus käsitleb täpsemalt tavamenetlust, mis toimub Audiencia Nacionali (üleriigiline kohus) kriminaalkolleegiumis (eelotsusetaotluse esitanud kohus) MSIGi suhtes Hispaanias toime pandud terroristliku mõrvakatse, vigastuste tekitamise ja rünnaku korraldamise eest. MSIGi süüdistatakse selles, et ta osales teatavates terroriaktides, mille panid otseselt toime kaks ETA liiget.
 - 3 Need kaks terroristi elasid sel ajal „seaduskuulekalt“ ning kuulusid terroriüksusesse Katu. Nad otsustasid rünnata Oviedo omavalitsuse politseijaoskonda, mille toimepanemisele aitasid kaasa teised tundmatud isikud ja mille puhul nad tegutsesid neile antud üldiste juhtnööride kohaselt. Nad valmistasid selleks ETA-lt saadud sõjavarustuse abil isetehtud automaatse tankitõrjegranaatide heitja ja lõhkekeha, mille nad paigaldasid 21. juulil 1997. Töötas ainult kolm granaati, mis plahvatasid juhuslikult erinevates kavandatud sihtmärgi lähedale jäävates kohtades, põhjustades ainult materiaalselt kahju ja vigastusi ühel lähedal asunud isikule. Politsei leidis lõhkekeha üles ja tegi selle kahjutuks.
 - 4 Need kaks terroristi on juba nimetatud tegude eest süüdi mõistetud eelotsusetaotluse esitanud kohtu varasemates kohtumenetlustes 1998. ja 2014. aastal.
 - 5 Prokuratuuri hinnangul on nimetatud Oviedos toime pandud kuritegude tegelik toimepanija MSIG, sest ta vastutas sel ajal ETA terroristliku organisatsiooni „seaduslike“ üksuste eest ja varustas Prantsusmaalt kahe nimetatud terroriüksust erineva sõjavarustusega, sealhulgas granaatidega.
 - 6 Prokuratuur taotles nende tegude eest karistuseks kokku 71-aastast vangistust, mille täitmine oli seaduse alusel piiratud kuni 30-aastase vangistusega.
 - 7 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetlusest eraldiseisvalt oli MSIGi kohta Prantsusmaal varem läbi viidud rida kriminaalmenetlusi.
 - 8 Prantsusmaa politsei vahistas MSIGi 2004. aastal pärast seda, kui ta oli aastaid ebaseaduslikult Prantsusmaal elanud. Ta mõisteti süüdi ja viibis Prantsusmaal vahi all kuni ta 2019. aastal mitme Euroopa vahistamismääruse alusel Hispaaniale välja anti.
 - 9 Kokku kandis MSIG Prantsusmaal 20-aastast liitkaristust, mis oli määratud erinevates kohtumenetlustes, milles tehti teatavad süüdimõistvad kohtuotsused, millest eelotsusetaotluse esitanud kohus toob isegi välja mõned lõigud:
 - 10 Tribunal correctionnel de Paris' (Pariisi kriminaalkohus, Prantsusmaa) 21. veebruari 2000. aasta tagaseljaotsusega määrati 1996. aasta jooksul Prantsusmaa territooriumil toime pandud kuriteo „participation à une association de malfaiteurs en vue de la préparation d'un acte de terrorisme“ eest vastavalt

- Prantsuse karistusseadustiku artiklis 421-1 sätestatule karistuseks 5-aastane vangistus.
- 11 Prantsuse otsuse kohaselt esineb MSIGi üks terroristlik varjunimi („Amboto“) teatud dokumentides, mis leiti teise isiku juurest, kes kohtus MSIGiga ja palus tal salakeeles rääkides lõhkeaineid valmistada. Teiselt isikult kätte saadud dokumendis mainitakse selgelt MSIGile mõeldud sõiduki numbrimärki.
 - 12 Selles Prantsusmaa otsuses kirjeldatakse lisaks ETAt hierarhilise organisatsioonina, mille eesmärk oli saavutada Baskimaa Hispaania ja Prantsusmaa osa iseseisvus, mis valmistab ja sooritas mörvasid ning kahjustas lõhkeainete abil hooneid ja sõidukeid. Kohtuotsuses oli täpsustatud, et sellised tegevused olid kooskõlas üldstrateegiaga ja neid rahastati väljapressimise teel. Organisatsioon pakkus oma liikmetele relvi, väljaõpet nende kasutamiseks, võltsitud dokumente ja ebaseaduslikku majutust ning korraldas nende liikumist.
 - 13 Tribunal correctionnel de Paris' (Pariisi kriminaalkohus) 23. veebruari 2000. aasta tagaseljaotsusega määrati samuti 1996. ja 1997. aasta jooksul Prantsusmaa territooriumil toimepandud kuriteo „participation à une association de malfaiteurs en vue de la préparation d'un acte de terrorisme“ eest samuti vastavalt Prantsuse karistusseadustiku artiklis 421-1 sätestatule karistuseks 5-aastane vangistus.
 - 14 Prantsuse otsuse kohaselt esineb MSIGi üks terroristlik varjunimi („Tomas“) teatud dokumentides, mis leiti Prantsusmaal teise isiku juurest, seoses ühe rahasummaga; MSIGi nimetatakse lõhkeainete ja nende kasutamise õppevahendite saajana. Prantsusmaal teise isiku juurest leitud dokumendil on MSIGi allkiri; teine isik pidi viima dokumendi Hispaaniasse. „Tomas“ allkiri esineb ka teistel dokumentidel, mis on Prantsusmaal leitud muude ETA liikmete juurest.
 - 15 Selles Prantsusmaa otsuses märgiti samuti, et teabe kohaselt, mille Prantsuse ametiasutused said Hispaania ametiasutustelt, kuulus MSIG terroriüksustesse Araba ja Madrid.
 - 16 Tribunal correctionnel de Paris' (Pariisi kriminaalkohus) 13. veebruari 2003. aasta tagaseljaotsusega määrati samuti 1997. aasta jooksul Prantsusmaa territooriumil toimepandud kuriteo „participation à une association de malfaiteurs en vue de la préparation d'un acte de terrorisme“ eest samuti vastavalt Prantsuse karistusseadustiku artiklis 421-1 sätestatule karistuseks 5-aastane vangistus.
 - 17 Nimetatud Prantsuse otsuses korrati, et MSIG kuulus üksustesse Araba ja Madrid. Otsuses sedastati, et teda peeti alates 1993. aastast ETA „seaduslike“ üksuste eest vastutavaks isikuks ning et ta oli Prantsusmaal tagaotsitav Prantsusmaa eeluurimiskohtunike tehtud kahe vahistamismääruse ja Madridi kohtunike tehtud kolme rahvusvahelise vahistamismääruse alusel.
 - 18 Otsuses lisati, et MSIGi nimi oli kantud ETA liikmete loetellu, mis leiti Prantsusmaal 1987. aastal. Otsuses lisatakse, et üks teine terrorist tunnistas

1996. aastal, et MSIG, kelle varjunimed on „Marisol“ ja „Amboto“, korraldas Bordeaux's (Prantsusmaa) koolituse. Tema varjunimi „Amboto“ esineb dokumendis, mis leiti Prantsusmaal ühe teise isiku juurest. Prantsusmaal leiti 1998. aastal veel üks masinakirjas dokument, millel oli allkiri „Amboto“. 1999. aastal tehti Prantsusmaal ühe teise isiku juurest leitud kahe sõiduki numbrimärgi abil kindlaks MSIGi sõrmejäljed. Üks teine terrorist, kelle Mehhiko andis Hispaaniale 2000. aastal välja, tunnistas, et MSIG osales 1997. aastal Prantsusmaal toimunud organisatsiooni koosolekul.

- 19 Seetõttu leiti nimetatud Prantsuse otsuses, et on tõendatud, et MSIG oli osalenud terroriaktide ettevalmistamisega tegelevas rühmituses. Samuti osutati otsuses samalaadsete tegude tõttu varem Prantsusmaal MSIGi kohta tehtud otsustele.
- 20 Varasemad kolm süüdimõistvat tagaseljaotsust jõustusid 2013. aastal.
- 21 Cour d'appel de Paris' (Pariisi apellatsioonikohus, Prantsusmaa) 17. detsembri 2010. aasta süüdimõistva otsusega määrati 20-aastane vabadusekaotus, mida kinnitati apellatsiooniastmes Pariisi kriminaalkohtu 22. novembri 2012. aasta otsusega.
- 22 Otsuses käsitleti tegusid, mis ei ole aegunud, mida ei käsitletud eelmistes otsustes ja mis pandi toime Prantsusmaa territooriumil kuni 2004. aasta märtsini. Need seisnesid ETA poliitilises aparatis osalemises, et valmistada ette terroriakte Prantsuse karistusseadustiku artikli 421-1 tähenduses, sealhulgas relvade, laskemoona ja võltsdokumentide omamine, varastatud esemete käitlemine ja väljapressimine.
- 23 Cour d'appel de Paris' (Pariisi apellatsioonikohus) 13. veebruari 2014. aasta otsusega karistuste liitmise kohta liideti varasemad Prantsuse karistused üheks 20-aastaseks vanglakaristuseks. Enne kui MSIG Hispaaniale välja anti, kandis ta Prantsusmaal nimetatud karistuse ära.
- 24 Seejärel viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus üldiselt uurimistele, mis viidi läbi kuritegude kohta, mille MSIG oli toime pannud Prantsusmaal.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Prantsusmaa politsei, prokuratuur ja kohtud viisid MSIGi kohta läbi põhjalikud uurimised juba enne seda, kui ta Prantsusmaal kinni peeti, ning nimetatud asutused said täpselt teada, milliseid kuritegusid MSIG Hispaanias ja Prantsusmaal ETA terrorismiga seoses toime oli pannud. Eelkõige kogusid nad suurel hulgal teavet füüsiliste dokumentide ja digitaalsete andmekandjate näol, mis leiti läbiotsimisel elukohas, mida MSIG jagas tema vahistamise hetkel teise ETA juhiga, kelle varjunimi oli „Sergio“.
- 26 Prantsuse uurijad said uurimiste abil, mida viisid läbi Brigade de Recherches de Bayona (Prantsusmaa) ja 14.^a Section du Parquet de Paris, samuti ulatuslikku teavet selle kohta, milline oli MSIGi, kellele omistati varjunimesid „Amboto“ ja „Tomasa“, roll ETA terroristlikus organisatsioonis alates sellest, kui 1998. aastal leiti juhuslikult ühe Bidarti (Prantsusmaa) tankla teenindusalalt

arvutis kirjutatud kiri, millele oli kirjutatud alla „Amboto“ ja mis oli adresseeritud üksusele Katu (sama üksus, mis pani tegelikult toime eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluse esemeks oleva Oviedo atentaadi).

- 27 Leitud kirjast nähtub, et isik varjunimega „Tomas“ korraldas suhtlust nimetatud üksusega (mis tegutses sel hetkel Hispaanias), määras kindlaks üksuse liikmetega kohtumise viisi, otsustas nimetatud üksusele vahendite tarnimise, andis asjaomaseid tehnilisi juhiseid nimetatud vahendite kasutamiseks ja osales ETA juhina terroristliku tegevuse juhtimises, määrates kindlaks selle võimalikud sihtmärgid.
- 28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et kogu Prantsuse uurijate kogutud teavet kasutati kahtlemata Prantsusmaal MSIGi vastu läbi viidud kriminaalmenetlustes ja et ulatuslik teave, mis Prantsusmaa kohtutel MSIGi tegevuse kohta Prantsusmaal oli, kajastub Prantsusmaal tema kohta nii tagaselja kui pärast tema kinnipidamist tehtud kohtuotsustes. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seetõttu seisukohal, et Prantsusmaa kohtud on teinud eri menetlustes kohtuotsused kõigi kuritegude kohta, mille MSIG pani Prantsusmaal toime seoses Hispaanias tegutsenud ETA terroriüksustega, sealhulgas seoses üksusega Katu.
- 29 Suur osa teabest, mis Prantsusmaa politseile teatavaks sai ja mille ta koostas, edastati ka Hispaania politseile, et viimane saaks selle abil oma uurimised lõpule viia.
- 30 Seoses Hispaanias toimunud kohtuasjadega on MSIG pärast seda, kui Prantsusmaa andis ta 2019. aastal Hispaaniale välja, kui MSIG oli kandud ära Prantsusmaal määratud liitkaristuse, olnud kohtu all erinevate kriminaalmenetluste raames, millest mõnes käsitletakse tegusid, mille ta pani ETA liikmena täielikult toime Hispaanias enne Prantsusmaale suundumist, ja teistes tegusid, mis on seotud osalemisega Prantsusmaal ETA juhina terroriaktides, mis pandi toime Hispaanias. Üks selline tegu on käesoleva eelotsusetaotluse ese.
- 31 Tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu 2023. aasta kohtumäärusega liideti Hispaanias kaheksa jõustunud otsusega MSIGile määratud karistused üheks karistuseks. Karistuste liitmisel kehtestati vastavalt karistusseadustikule ja kriminaalmenetluse seadustikule karistuste ühiseks ülemmääraks 30 aastat, sest leiti, et tegemist on seotud kuritegudega.
- 32 Kuigi Prantsuse ja Hispaania süüdimõistvate kohtuotsuste vahel on olemas õiguslik seos, ei ole neid aga võimalik õiguslikult liita. Seetõttu peab MSIG pärast seda, kui ta on kandnud Prantsusmaal ära määratud liitkaristuse (20 aastat), kandma Hispaanias määratud liitkaristuse (vähemalt 30 aastat), mis teeb kokku vähemalt 50 aastat vanglakaristust.
- 33 Teisest küljest kohaldatakse Hispaanias terrorismikuritegude eest määratud karistustele nende täitmisel erikorda, mille puhul on piiratud võimalus saada luba kinnipidamisasutusest väljumiseks, soodsamatesse vanglatingimustesse edasi

liikumine ja vangistusest tingimisi vabastuse saamine, mis muudab karistuse võrreldes tavapärase karistuse täitmise nõuetega karmimaks.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

- 34 Nimetatud Prantsuse kohtuotsustes analüüsisid ja menetlesid Prantsusmaa kohtud kõiki kuritegusid, mille MSIG pani Prantsusmaal ETA ühe juhtiva liikmena toime.
- 35 Nimetatud tegevused seisnesid vastutamises Hispaanias tegutsenud „seaduslike“ ETA üksuste eest – käesoleval juhul üksus „Katu“ (ETA tegevuse kavandamine ja vahendite andmine rünnakute toimepanemiseks) –, mille raames ta osales eri ajavahemikel terrorirünnakute ettevalmistamises, mis pandi Hispaanias toime samal ajavahemikul, mida käsitleti Prantsuse otsustes. Üksuste liikmed said ise otsustada, milliseid sihtmärke rünnata; nad kasutasid selleks saadud vahendeid ja andsid ETA juhtkonnale pärast rünnakut selle tulemuste kohta aru.
- 36 Nimetatud kohtuotsustega mõisteti karistused, mille kogumäär on 35 aastat vabadusekaotust ja mis liideti 2014. aastal üheks 20-aastaseks vanglakaristuseks, kuna leiti, et neljas otsuses karistati samade kuritegude eest.
- 37 Prantsusmaa kohtutel oli otsuste tegemiseks kogu materjal, mis oli leitud Prantsusmaal ETA juurest ja mille abil oli neil võimalik täpselt kindlaks teha MSIGi roll terroristlikus organisatsioonis. Hiljem anti see uurimismaterjal üle Hispaania politseile, et nad saaksid lõpetada oma uurimised nende kuritegude kohta, mida polnud veel välja selgitatud ja milles võisid osaleda erinevad ETA liikmed.
- 38 Eeldatakse, et nii süüdistatava teod, mida käsitleti Prantsuse kohtuotsustes, kui ka teod, mida käsitleb käesolev Hispaania kohtumenetlus, pandi täielikult toime Prantsusmaal, ilma et MSIG oleks kordagi Hispaaniasse reisinud.
- 39 Kuigi Prantsuse kohtuotsused ei sisalda neile omase sõnastuse tõttu ülevaadet konkreetsetest tõendatud asjaoludest nagu Hispaania otsused, vaid neis käsitletakse tegevusi, käsitletakse neis siiski kõiki tegusid, mille MSIG pani ETA juhina Prantsusmaal toime tegevuste kaudu, mis väljendusid mitmesugustes tegudes ja mille eesmärk oli valmistada ette mitu Prantsuse karistusseadustiku artiklis 421-1 osutatud terroriakti.
- 40 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu seisukohast on Tribunal de grande instance de Paris' (Pariisi esimese astme kohus, Prantsusmaa) 13. veebruari 2003. aasta otsuses eelkõige sedastatud, et „süüdistatav osales 1997. aasta jooksul ja alates teadmata ajast rühmituses ETA-MILITAR, mis moodustati terroriaktide ettevalmistamiseks“ ja selles osutatakse tegudele, mille MSIG pani toime samal ajavahemikul kui toimus Oviedo rünnak.
- 41 Eelotsuse esitanud kohus tegi Oviedo rünnaku kohta juba 2021. aastal otsuse, milles ta sedastas, et esineb rahvusvaheline *res iudicata*, sest MSIGi kohta tema

poolt ETA juhina Prantsusmaal toime pandud tegude ning MSIGi käesoleva asja asjaoludega samal ajal toimunud rünnakute ettevalmistamises osalemist käsitlevate erinevate Prantsuse kohtuotsuste suhtes kehtis *ne bis in idem*'i põhimõte.

- 42 Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) tühistas aga 2023. aastal eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsuse nr 238/2023.
- 43 Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) nõustus sisuliselt väidetega, mille esitas prokuratuur, kes leidis, et „(Prantsuse) kohtuotsuses ei käsitleta isegi üldiselt ega ebamääraselt konkreetset terroristlikus tegevuses osalemist“ ja seetõttu ei teki *ne bis in idem*'i olukorda. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) märkis, et ei saa öelda, et „kohus oleks käsitlenud kuritegusid, mida pole kohtulikult arutatud“ ja leidis, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsusel puudus põhjendus, ning saatis asja tagasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule uue otsuse tegemiseks.
- 44 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu enda selgitusel toimub seal hetkel selle uue kohtuotsuse tegemiseks kriminaalmenetlus.
- 45 Kuigi enamik eelotsusetaotluse esitanud kohtu kriminaalkolleegiumi liikmetest on veendunud, et *ne bis in idem* kehtib, ei arva Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) samamoodi, mistõttu eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab Euroopa Liidu kohtule saadetud küsimused *ne bis in idem*'i mõiste sõltumatu ja üle Euroopa kehtiva laadi kohta ning Euroopa õigusest tuleneva seisukoha kasulikkuse kohta käesolevas asjas.
- 46 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et *ne bis in idem*'i põhimõtet käsitlev kontseptuaalne arutelu taandub Euroopa tasandil tegude sisulise samasuse kindlakstegemisele, mida tuleb mõista omavahel lahutamatu seotud faktiliste tegude või asjaolude kogumi esinemisena, sõltumata nende tegude õiguslikust kvalifikatsioonist või kaitstud õiguslikust huvist. Eelotsusetaotluse esitanud kohus osutab Euroopa Liidu Kohtu otsustele Van Esbroeck (C-436/04), Van Straaten (C-150/05) ja Kretzinger (C-288/05).
- 47 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab siiski, et menetluses olevat asja ei ole kerge lahendada, kuna *ne bis in idem*'i põhimõtte hindamisel eri süsteemides tekitab raskusi mõiste „tegu“ ning „tegusid“ sõnastatakse eri liikmesriikide kohtuotsustes erinevat moodi.
- 48 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu seisukohast on esiteks kasutatud võrdlevas õiguses traditsiooniliselt kahte võimalikku tõlgendamisevõimalust: ühelt poolt arusaam, et „tegu“ tähendab midagi, mis on ajalooliselt juhtunud, eraldiseisvalt selle õiguslikust kvalifitseerimisest (laadi teooria – faktiline samasus), mida kohaldatakse näiteks Saksamaa õiguses. Teiselt poolt arusaam, et „teo“ puhul on tegemist õigusliku sisu väljendusega ja see ei viita mitte ajaloolisele loomulikule faktilisele asjaolule, vaid selle kuulumisele mõne olemasoleva kuriteoliigi alla (normatiivne teooria – õiguslik samasus või kuriteo samasus), mis on Hispaania kohtupraktikas kehtiv teooria (näiteks muu hulgas Tribunal Supremo (Hispaania

kõrgeim kohus) 26. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus 18/2016) ning eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et see näib olevat Prantsusmaa kohtupraktikas veel levinum.

- 49 See kontseptuaalne erinevus on käesoleva kohtuasja puhul oluline: kuna õiguslikku samasust rõhutatakse enam kui faktilist samasust, ei ole lihtne hinnata, kas analüüsitud Prantsuse kohtuotsused hõlmavad Hispaania kohtuasjas hinnatavaid tegusid.
- 50 Teiseks esineb juba mainitud lisakeerukus, mis seisneb selles, et Prantsuse tava kohaselt ei sisalda kohtuotsused tihti tegudest samasugust ülevaadet nagu Hispaania kohtuotsused, sest Prantsuse tava kohaselt kirjeldatakse tegusid üldisemalt, viidates neile seoses kuriteoliikides sisalduvate kirjeldustega. Seetõttu ei ole tegude sisulist laadi kerge võrrelda, kuigi osaliselt või täielikult on tegemist samade tegudega.
- 51 Käesoleva asja puhul on selge, et samade tegude õiguslik kvalifikatsioon ei lange kokku. Prantsuse õiguses osutatakse MSIGi tegevusele terroristliku organisatsiooni juhina terroriaktide ettevalmistamisel (neid oli mitu) ühe või mitme teo kaudu (kuigi terroriaktid viisid füüsiliselt läbi teised isikud). Seevastu sama teo kohta Hispaania õiguses esitatud süüdistuses omistatakse MSIGile üht kuritegevuses osalemise vormi, mis võrdsustatakse otsese täideviimisega, kuigi leitakse, et teo panid füüsiliselt toime teised isikud.
- 52 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kuigi õiguslik käsitlus on erinev, räägitakse mõlemal juhul samadest tegudest. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab siiski, et Euroopa Liidu Kohtule küsimuste esitamine on vajalik, sest tegemist on võimaliku rahvusvahelise *ne bis in idem*'i olukorraga, millele kohaldatakse liidu õigusnorme, mis tekitab kirjeldatud raskusi.
- 53 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab teise küsimuse, mida ta peab samuti asjakohaseks: isegi juhul, kui kinnitatakse, et esineb *ne bis in idem*'i olukord, kuna Prantsuse otsustes käsitletakse samu tegusid kui need, mille suhtes on Hispaanias kohtumenetlus pooleli, on kohtul tõsiseid kahtlusi seoses sellega, kas tal on võimalik seda *ne bis in idem*'i olukorda oma otsuses Hispaania õigusnormi tõttu arvesse võtta.
- 54 Samuti on olemas võimalus, et võib tekkida mõni muu seotud probleem. On võimalik, et Euroopa Liidu Kohus leiab, et käesolevas asjas puudub tegude täielik samasus. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et isegi kui see oleks nii, oleks tegemist vähemalt omavahel tihedalt seotud tegudega; seetõttu peaks saama Prantsusmaal juba tehtud kohtuotsuseid arvesse võtta (karistuse määramisel või selleks, et Hispaania kohtuotsuses oleks võimalik hinnata mõnda õiguslikku olukorda, milles teod, mille kohta on juba tehtud kohtukohtuotsus, võivad mõjutada tegusid, mille suhtes on kohtumenetlus parasjagu pooleli, või kogunenud karistuse ülemmäära piiramisel, mida tuleb teha karistuse täitmisele pööramise etapis). Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski tõsiseid kahtlusi

selle osas, kas tal on võimalik võtta sellisel juhul arvesse karistuste proportsionaalsuse põhimõtet.

- 55 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et see on tingitud asjaolust, et Hispaania õigussüsteemis puudub säte, mis võimaldaks võtta arvesse teiste liikmesriikide varasemaid kohtuotsuseid kas samade tegude puhul või seotud tegude puhul.
- 56 Lisaks on konstitutsioonilises seaduses 7/2014 (millega võetakse muu hulgas üle raamotsus 2008/675/JAI) sätestatud järgmist:
- 57 Artikli 14 lõige 2: „[...] teistes liikmesriikides tehtud jõustunud süüdimõistvad otsused ei avalda mingit mõju ega põhjusta selle tühistamist ega läbivaatamist: [...]“
- 58 b) süüdimõistvate otsuste puhul, mis tehakse hilisemates Hispaanias läbi viidud menetlustes, milles käsitletakse kuritegusid, mis pandi toime enne, kui teise liikmesriigi kohtud tegid süüdimõistva otsuse;
- 59 c) kohtumääruste puhul, mis tehti või mille oleks pidanud tegema vastavalt kriminaalmenetluse seadustiku artiklile 988 ning milles määratakse kindlaks karistuste kandmisega seotud piirangud, mis hõlmavad mõnda punktis b osutatud karistust.“
- 60 Ainus lisaäte: „Süüdimõistvaid otsuseid, mille on teinud mõne Euroopa Liidu liikmesriigi kohus enne 15. augusti 2010, ei arvestata mingil juhul [...]“.
- 61 Eelotsuse esitanud kohus järeldab sellest, et nimetatud sätte absoluutne laad
- 62 (1) takistab sõnaselgelt seda, et osutatud Prantsuse jõustunud kohtuotsuseid (mille karistus on juba täidetud) oleks võimalik võtta arvesse Hispaanias tulevikus tehtavates kohtuotsustes, milles käsitletakse samu tegusid. See takistab ka *ne bis in idem*'i olukorra võimalikku hindamist. Viimati nimetatut takistab enne 15. augusti 2010 tehtud kohtuotsuste puhul ka konstitutsioonilise seaduse 7/2014 ainus lisaäte;
- 63 (2) ei lase muidugi juhul, kui leitakse, et *ne bis in idem*'i olukorda ei esine, aga leitakse, et teod kattuvad (kuna tegude vahel on ühtsed, omavahel tihedalt seotud, ühendatud vms), samuti tunnustada asja menetlemise käigus asjaomase otsuse tegemisel varasemaid Prantsuse kohtuotsuseid;
- 64 (3) takistab samuti varasemate Prantsuse kohtuotsuste mõju tunnustamist hilisemal karistuse täideviimisel, kuna need Prantsuse kohtuotsused on karistuste liitmise ja nende täitmise piiride määramisest sõnaselgelt välja jäetud.
- 65 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib seoses karistuse täitmisega lisaks, et viidatud Hispaania kehtiva õiguse puhul on Prantsusmaal ja Hispaanias kahekordse süüdimõistmise tagajärg see, et kui MSIG lõpuks Hispaanias süüdi mõistetakse, tuleb tal lisaks Prantsusmaal kantud 20-aastasele karistusele kanda ka

30-aastane karistus, mis talle Hispaanias pärast teiste Hispaanias määratud karistustega liitmist äärmiselt tõenäoliselt määratakse. See tähendab, et kanda tuleb vähemalt 50-aastane tegelik vanglakaristus, sest Prantsusmaal liidetud ja Hispaanias liidetud karistusi ei ole võimalik liita kokku üheks ajaliselt piiratud karistuseks. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et selline olukord muudab karistuse väga ebaproportsionaalseks, mis diskrimineerib MSIGi võrreldes isikutega, kes mõistetakse süüdi ainult ühes riigis (näiteks Oviedos toime pandud kuritegude tegelikud toimepanijad).

- 66 Lisaks pikale kestusele tagab Hispaanias määratud karistuse täieliku ja tõhusa täitmise terrorismialane erinorm, konstitutsiooniline seadus 7/2003, millega kehtestatakse tingimisi vabastuse saamisele ja edasi soodsamatesse vanglatingimustesse liikumisele tingimused ja muudetakse nende saamist tavapärase karistuse täitmise korraga võrreldes keerukamaks, mis muudab karistuse eriti karmiks.
- 67 Lisaks ei kohaldata MSIGile Hispaanias määratavale karistusele ka läbivaatamise mehhanismi, mida kohaldataks karistustele juhul, kui talle oleks määratud karistuseks ennetähtaegse vabanemise võimalusega eluaegne vangistus. See tõttu on MSIGi karistuse kandmine *de facto* veel koormavam kui ennetähtaegse vabanemise võimalusega eluaegne vangistus.
- 68 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et selline kinnipidamine ületab mis tahes mõistliku ja tsiviliseeritud vastuvõtava põhiseadusest tuleneva vabadusekaotuslike karistuste täitmise standardi ning on selgelt vastuolus Euroopa inimõiguste kohtu praktikaga vabadusekaotuslike karistuste kohta, samuti Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 3. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul ületab selline kinnipidamine märkimisväärselt isegi eluaegse vangistuse läbivaatamise standardid, mis on sedastatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsustes *Vinter vs. Ühendkuningriik*, *Magyar vs. Ungari* ning *Bancsók ja Magyar vs. Ungari*.